



ZIEMEĻVIDZEMES
BIOSFĒRAS REZERVĀTS

V
M IDES
INISTRIJA

PUBLISKAIS GADA PĀRSKATS

2 0 0 3





IEVADS.....	3
1. IESTĀDES JURIDISKAIS STATUSS UN STRUKTŪRA	4
II IESTĀDES GALVENIE UZDEVUMI UN PRIORITĀTES	5
2.1. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta galvenie uzdevumi.....	5
2.2. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta prioritātes.....	5
2.3. Pārskata gadā notikušās būtiskākās izmaiņas.....	5
III IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI UN TO IZVĒRTĒJUMS	6
3.1. Pasākumi, kas veikti pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai	6
3.2. Pasākumi, kas veikti vadības audita un iekšējās kontroles ieteikumu realizācijai	6
3.3. Sabiedrības aptauju rezultāti.....	7
4. FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS.....	9
5. PERSONĀLA IZGLĪTOŠANA UN KVALIFIKĀCIJAS PAAUGSTINĀŠANA.....	11
6. VIDES IZGLĪTĪBA UN SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA.....	13
7. PROGNOZES UN PLĀNI	15
7.1. Iestādes administrēšanas sistēmas uzlabošana.....	15
7.2. Iestādes darbības uzlabošana.....	15
7.3. Starptautiskie projekti.....	16
7.3.1. UNDP/GEF projekts „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā ..	16
7.3.2. PIN-MATRA fonds - Latvijas-Igaunijas kopprojekts “Integrētā mitrāju un mežu apsaimniekošana pārrobežu teritorijā Ziemeļu Livonija”	17
7.3.3. LIFE Nature projekts „Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā”	18
7.4. Starptautisko projektu publicitātes aspekti	19
7.5. Pētījumi.....	19



IEVADS

Biosfēras rezervāta kā jaunas aizsargājamo teritoriju kategorijas ideja dzimusi 1974.gadā UNESCO programmas "Cilvēks un biosfēra" ietvaros. Tās galvenais mērķis ir izveidot vienotu biosfēras rezervātu tīklu visos pasaules bioģeogrāfiskajos rajonos un veidot nosacītu globālo vides izmaiņu "agrās brīdināšanas institūciju tīklu".

2003.gada septembrī notikušajā Vispasaules vides aizsardzības galotņu konferencē "Rio 10+" atkārtoti tika uzsvērtā biosfēras rezervātu aizvien pieaugošā loma cilvēkvides un dabas vides savstarpējo attiecību sabalansēšanā, biosfēras rezervātiem kļūstot par starptautiskiem "poligoniem", kuros harmoniski apvienojas dabas aizsardzības idejas un prakse ar stabilu un līdzsvarotu reģiona attīstību, īstenojot ideju par bioloģisko resursu daudzveidības aizsardzību un kultūras vērtību saglabāšanu vienlaikus ar ekonomiskās attīstības veicināšanu. Starptautiskā mērogā biosfēras rezervāti aizvien vairāk tiek atpazīti kā teritorijas, kurās tiek īstenots princips " Biosfēras rezervāti ir īpašas vietas cilvēkam un dabai", šajās teritorijās īstenojot nākotnes dzīves veida modeli, kas balstās uz reālu ilgtspējīgas attīstības principu ievērošanu.

Šobrīd biosfēras rezervātu tīkls aptver 440 teritorijas 97 pasaules valstīs. Latvijā Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts izveidots 1997.gada 11.decembrī, piešķirot starptautiskajai aizsargājamo teritoriju klasifikācijai atbilstošu nosaukumu 1990.gadā dibinātajam Ziemeļvidzemes reģionālajam dabas aizsardzības kompleksam. 1997.gada 15.decembrī Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts saņēma UNESCO programmas "Cilvēks un biosfēra" nominācijas rakstu un oficiāli tika iekļauts starptautiskajā biosfēras rezervātu sadarbības tīklā.

Ar šī pārskata palīdzību vēlamies iepazīstināt Latvijas sabiedrību ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas paveikto 2003.gadā. Tajā, saskaņā ar LR Ministru kabineta 2002.gada 11. jūnija Noteikumiem Nr.231 "Noteikumi par gada publisko pārskatu saturu un sagatavošanas kārtību", ir atspoguļotas tikai būtiskākās darbības. Par jebkuru citu ar ZBR darbības sfēru saistītu jautājumu labprāt Jūs informēsim, ja griezīsieties mūsu administratīvajā centrā Salacgrīvā, Rīgas ielā 10a, tālr. 4071408, fakss 4071407, elektronpasta adrese biosfera@biosfera.gov.lv Par Biosfēras rezervāta jaunākajām aktivitātēm informāciju var gūt arī no ZBR mājas lapas www.biosfera.gov.lv

Ar cieņu, ZBR direktora pienākumu izpildītājs

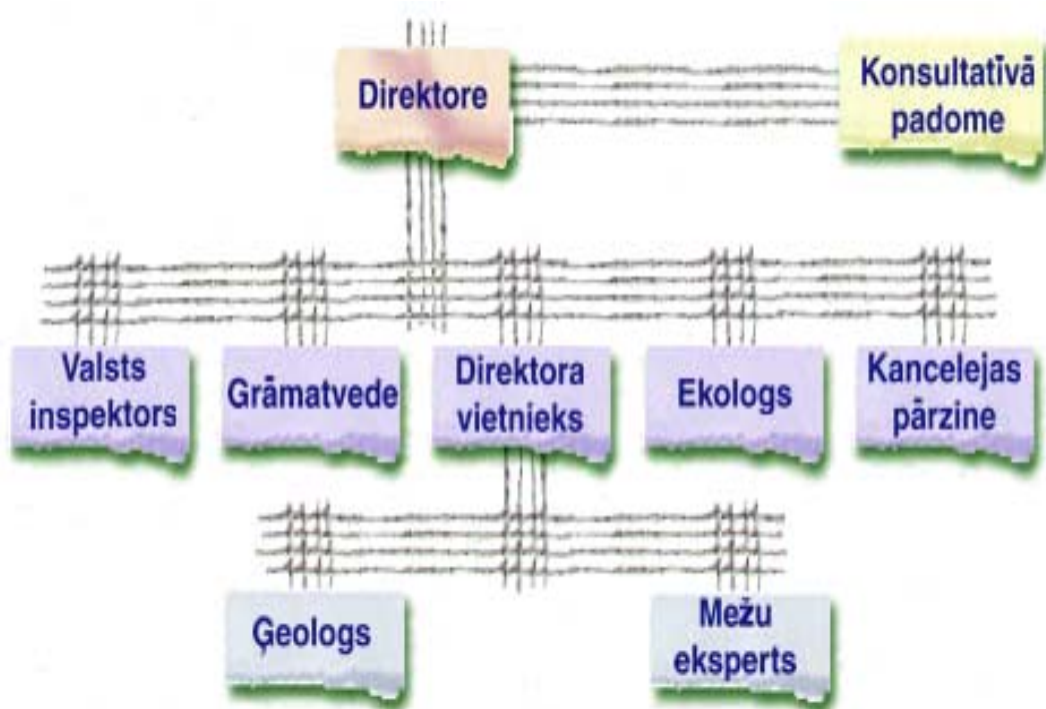
A.Urtāns



1. IESTĀDES JURIDISKAIS STATUSS UN STRUKTŪRA

Saskaņā ar 1997.gada 11.decembra likumu “Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts ir starptautiskas nozīmes aizsargājama dabas teritorija, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā. Biosfēras rezervāts pārstāv starptautiski atzītas mērenajai mežu joslai raksturīgas sauszemes un Baltijas jūras piekrastes ekosistēmas. Biosfēras rezervāta pārvaldi realizē administrācija, kas ir Vides aizsardzības ministrijas pārraudzībā esoša valsts civiliestāde, kas savas kompetences ietvaros īsteno valsts vides aizsardzības politiku. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija ir juridiska persona, un tai ir zīmogs ar papildinātā Latvijas Republikas valsts mazā ģerboņa attēlu un pilnu administrācijas nosaukumu, kā arī budžeta konts Valsts kases norēķinu centrā.

Lai nodrošinātu teritorijas vides aizsardzības, sociālās un ekonomiskās attīstības jautājumu saskaņošanu, ir izveidota Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta konsultatīvā padome 13 cilvēku sastāvā, kuras sastāvu un nolikumu apstiprina Ministru kabinets. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā strādā 8 speciālisti, 6 no viņiem ir augstākā izglītība, 2 ir ieguvuši maģistra grādu, divi darbinieki studē, viens darbinieks pārskata periodā ir ieguvis otru augstāko izglītību, viens darbinieks mācās doktorantūrā. Pārskata periodā 4 no darbiniekiem bija ierēdņi.



II IESTĀDES GALVENIE UZDEVUMI UN PRIORITĀTES

2.1. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta galvenie uzdevumi

1. nodrošināt teritorijas ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu;
2. veicināt teritorijas ilgtspējīgu sociālo un ekonomisko attīstību;
3. nodrošināt informācijas apriti vides pētījumu, monitoringa un vides izglītības jomā attiecībā uz vietējo, nacionālo un starptautisko vides aizsardzības un reģionālās attīstības jautājumu risināšanu biosfēras rezervāta teritorijā;
4. veicināt sabiedrības izpratni vides aizsardzības un teritorijas ilgtspējīgas attīstības jautājumos;
5. veicināt degradētu ekosistēmu atjaunošanu iespējami tuvu dabiskajam stāvoklim.

2.2. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta darbības prioritātes

1. Ērgemes augstienes, Salacas upes ielejas, Ziemeļu purvu teritoriju izpēte;
2. sabiedrības izglītošana un iesaistīšana;
3. zinātniski-pētnieciskā darba koordinācija;
4. darbs teritoriju plānošanā;
5. vides inspekcijas darbs;
6. sadarbības un savstarpējās izpratnes veicināšana starp NVO, pašvaldībām, valsts institūcijām, starptautiskām vides aizsardzības organizācijām u.c.

2.3. Pārskata gadā notikušās būtiskākās izmaiņas

Pārskata gadā Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā nav notikušas būtiskas stratēģiskas pārmaiņas.

Iestādes darba optimizēšanai ir veikta individuāla ierēdņu un darbinieku darbības novērtēšana un izdarītas izmaiņas darba aprakstos, noteiktas ierēdņu un darbinieku amatu kvalifikācijas kategorijas.



III IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI UN TO IZVĒRTĒJUMS

3.1. Pasākumi, kas veikti pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai

Pārskata periodā tiek uzturēts iepriekšējos pārskata periodos izveidotais aprīkojums apmeklētāju pieņemšanas kvalitātes nodrošināšanai. Rūpējoties par cilvēkiem ar kustību traucējumiem, ir izveidota specializēta ieeja administrācijas telpās. Viņu vajadzībām ir izveidots arī atbilstoši aprīkots sanitārais mezgls. Atskaites periodā ir pārskatīts un sistematizēts ZBR uzkrāto grāmatu klāsts, izveidojot dabas aizsardzības jautājumiem veltītu lielāko specializēto bibliotēku biosfēras rezervāta teritorijā. Bibliotēkā ir nodrošināta brīva bezmaksas pieeja te uzkrātajiem izdevumiem. Bibliotēku skolu projektu nedēļu ietvaros aktīvi izmanto Limbažu rajona skolēni, kā arī teritorijā dzīvojošie dažādu augstāko mācību iestāžu studenti un interesenti.

Sadarbībā ar Salacgrīvas novada tūrisma informācijas centru ir nodrošināta centra apmeklētāju informēšana par teritorijas dabas objektiem un to izmantošanas iespējām.

Semināru un nodarbību vadīšanai iekārtotas gan mazā konferenču zāle 30 vietām, gan lielā konferenču zāle 100 vietām. Ir iekārtotas telpas izstādēm. Tehniski ar inventāru nodrošināta lauka nodarbību vadīšana līdz 25 cilvēku lielām grupām ūdeņu kvalitātes un ornitoloģisko novērojumu veikšanai.

Pārskata periodā ir notikušas 2 izstādes — Vēsmaš Vītolas gleznu izstāde un ZBR speciālistu izveidotā izstāde par piekrastes aizsardzību un apsaimniekošanu.

Pārskata periodā konferenču telpas ir aktīvi izmantotas dažādiem semināriem un konferencēm. Izveidojusies cieša sadarbība ar Limbažu rajona nodarbinātības dienestu, kurš mūsu telpas regulāri izmanto semināriem bez darba esošo cilvēku apmācībai.

Telpas ir izmantotas Salacgrīvas pilsētas iedzīvotājiem, te regulāri organizējot atklātās Salacgrīvas pilsētas Domes sēdes.

Izglītības pasākumu kvalitatīvākai vadīšanai mācību klasē ir izveidota ekspozīcija par ZBR teritorijas minerāliem un izveidots stends par ūdens patēriņu un vides daudzveidību.

3.2. Pasākumi, kas veikti vadības audita un iekšējās kontroles ieteikumu realizācijai

Pārskata periodā atkārtoti tika veikta motivācijas analīze. Pēc motivācijas nosacījumiem tika izanalizēts, kāda situācija pēc darbinieku ieskatiem ir iestādē, kā arī tas, kas katram darbiniekam ir būtiskākais. Kopējās tendences – joprojām ir būtiskas atšķirības starp darbinieku patieso noslodzi un atbildības pakāpi lēmumu pieņemšanā, kas ir krasā pretstatā ar šī darba sabiedrisko novērtējumu un līdz ar to arī darbinieku sociālo statusu



sabiedrībā. Kā būtiskākie motivācijas nosacījumi tiek minēti interesants darbs, labi darba apstākļi un tiešā priekšnieka attieksme. Interesanti, ka atalgojums netiek minēts kā būtiskākais faktors. Likumsakarīgi, ka saistībā ar lielo darba slodzi atbildības līmenis ir augstāks, nekā darbinieki to vēlētos.

3.3. Sabiedrības aptauju rezultāti

Pārskata periodā ir veikta sabiedrības aptauja attiecībā uz sabiedrības attieksmi pret vides pārvaldības aspektiem ūdenssaimniecības jomā, kuri ir apkopoti pētījumā “Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā atrodošos māju īpašnieku / nomnieku saimnieciskie plāni un attieksme pret dabas aizsardzību” (S.Omarova, 2003.).

Pētījuma mērķi bija :

1. Apzināt respondentu patreizējo saimniecisko darbību rezervāta teritorijā un plānus uz nākotni viena gada un tuvāko piecu gadu laikā.
2. Noskaidrot respondentu attieksmi pret dabas aizsardzību vispār un Ziemeļvidzemes biosfēras dabas rezervāta teritorijā īpaši.
3. Izzināt respondentiem vēlamās sadarbības formas ar Ziemeļvidzemes biosfēras dabas rezervāta administrāciju.
4. Noteikt, vai pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības starp Vidzemes jūrmalā un Salacas ielejā dzīvojošo respondentu viedokļiem un dzīves situāciju.

Aptaujāti tika māju īpašnieki / nomnieki, kuru mājas atrodas Vidzemes jūras piekrastē un Salacas upes ielejā. Pētījums tika veikts ar intervijas metodi, apmeklējot respondentus mājās. Respondentu atsaucība bija augsta, tika saņemti tikai daži atteikumi piedalīties intervijā. Kopā tika aptaujāti 200 respondenti, 159 cilvēki – Vidzemes jūrmalā, 41 – Salacas ielejā.

Pētījumā ar Manna-Vitneja testa palīdzību tika noskaidrots, ka nepastāv statistiski būtiskas atšķirības Vidzemes jūras piekrastē un Salacas upes ielejā dzīvojošo māju un zemes īpašnieku / nomnieku viedokļos par dabas aizsardzību Ziemeļvidzemes biosfēras dabas rezervāta teritorijā un respondentu pastāvošajā dzīves situācijā un nākotnes saimnieciskās darbības plānos.

Pētījuma rezultāti atklāja, ka galvenie iztikas avoti respondentiem un viņu ģimenēm ir algots darbs, pensijas un dažādi pabalsti, nevis saimnieciskā darbība rezervāta teritorijā. Ar kaut kādu saimniecisko darbību rezervāta teritorijā nodarbojas 141 respondents / ģimene



(70,5% atbilžu). Visizplatītākā saimnieciskā darbība ir sakņkopība un putnkopība. Tikai 11% respondentu plāno saimnieciskās darbības pārmaiņas (celtniecība, saimniecības paplašināšana / sakopšana) 2003.gadā, 18,5% respondentu plāno saimnieciskās darbības izmaiņas tuvāko 5 gadu laikā, 5% no visiem aptaujātajiem tuvāko 5 gadu laikā gatavojas nodarboties ar tūristu uzņemšanu.

64,5% respondentu patīk, ka viņu īpašumi atrodas ZBR teritorijā, bet tikai 29,5% respondentu atzīst, ka uz viņiem attiecas kaut kādi tiesību ierobežojumi, saistīti ar viņu zemes īpašuma atrašanos ZBR teritorijā.

Dominējošais vairākums aptaujāto (96,5%) uzskata dabas aizsardzību par svarīgu problēmu Latvijā, 79% respondentu savas zināšanas par dabas aizsardzības jautājumiem novērtē kā "labas" vai "vidējas", 46% vēlas papildināt savas zināšanas dabas aizsardzības jautājumos. 69,5% respondentu apgalvo, ka "labi" vai "vidēji" pārzin ZBR teritorijā pastāvošos dabas aizsardzības noteikumus, 60% respondentu uzskata, ka visi vai lielākā daļa pastāvošo ZBR noteikumu ir pareizi, 42,5% respondentu ZBR administrācijas darbu dabas aizsardzības jomā vērtē "pozitīvi" vai "drīzāk pozitīvi, nekā negatīvi". Taču tikai 13,5% aptaujāto ir "ļoti labi" vai "diezgan labi" informēti par ZBR mērķiem un uzdevumiem. Tikai 21 (10,5%) respondents varēja daudz maz korekti definēt ZBR mērķus un uzdevumus.

21,5% aptaujāto zemes īpašnieku / nomnieku ir bijusi saskare ar ZBR administrāciju, galvenokārt jautājumos, kas saistīti ar saimnieciskās darbības uzsākšanu vai saimnieciskās darbības ierobežojumiem dabas rezervāta teritorijā.

Par ieteicamāko saskares formu ar ZBR administrāciju aptaujātie zemes īpašnieki / nomnieki uzskata masu saziņas līdzekļu –avīzes un bukletu piesūtīšanu uz mājām, kā arī tikšanās ar ZBR administrāciju.



4. FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS

Informācija par valsts budžeta un speciālā budžeta līdzekļu izlietojumu atspoguļota tabulās Nr.1., Nr.2. un Nr.3.

1.tabula. Aktīvi un pasīvi (kopsavilkuma bilance latos) 2003

Nr p.k.		Gada sākumā	Gada beigās
1.	Aktīvi:	74270	45733
1.1.	Ilgtermiņa ieguldījumi	61591	39836
1.2.	Apgrozāmie līdzekļi	12679	5897
2.	Pasīvi:	74270	45733
2.1.	Pašu kapitāls	71230	40352
2.2.	kreditori	3040	5381

2.tabula. Valsts pamatbudžeta līdzekļu izlietojums (latos)

Nr p.k.		Iepriekšējā gada kases izdevumi	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	kases izdevumi
1.	Ieņēmumi (kopā):	70746	61922	61479
1.1.	Dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem	68978	59534	59534
1.2.	Maksas pakalpojumi un citi ieņēmumi	1768	2388	1945
2.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	70746	61922	61479
2.1.	Kārtējie izdevumi (kopā)	67255	58422	58422
2.1.1.	Atalgojumi	27364	27364	27364
2.1.2.	Komandējumi	855	691	691
2.1.3.	Subsīdijas un dotācijas			
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem (kopā)	3491	3500	3057
2.2.1.	Inventāra iegāde	2735		2526
2.2.2.	Kapitālais remonts			
2.2.3.	Intelektuālie īpašumi	756		531
3.	Nodarbinātība			
3.1.	Faktiski nodarbināto skaits	8		8
3.2.	Vidējā darba alga	285		285



3.tabula. Valsts speciālā budžeta līdzekļu izlietojums

Nr p.k.		2002. gada faktiskā izpilde	2003. pārskata gada faktiskā izpilde
1.	Ieņēmumi kopā :	5122	3107
1.1.	Valsts budžeta transferta pārskaitījumi	5122	3107
2.	Izdevumi:	5122	3107
2.1.	Uzturēšanas izdevumi	1782	1822
2.1.1.	atalgojumi	330	1218
2.1.2.	Soc. Apdrošināšanas obligātās iemaksas	86	294
2.1.3.	Subsīdijas un dotācijas	1200	1285
2.2.	Izdevumi kapitālieguldījumiem	3340	
2.2.1.	Inventāra iegāde	3340	



5. PERSONĀLA IZGLĪTOŠANA UN KVALIFIKĀCIJAS PAAUGSTINĀŠANA

Būtisks priekšnoteikums efektīvai iestādes darbības nodrošināšanai ir regulāra personāla zināšanu papildināšana un kvalifikācijas paaugstināšana. Iestādes darbinieku kvalifikācijas paaugstināšana notiek, vienlaikus izmantojot gan Vides ministrijas un Valsts ierēdniecības skolas sniegtās iespējas, gan arī sadarbojoties ar citām valsts un nevalstiskām institūcijām. Pārskata gadā visi iestādes darbinieki ir paaugstinājuši savu profesionālo kvalifikāciju. No apmeklētajiem kursiem lielāko īpatsvaru sastāda Valsts administrācijas skolas organizētie ierēdņu kursi. Viens darbinieks studē doktorantūrā, divi iegūst augstāko izglītību, viens pārskata periodā ir ieguvis otru augstāko izglītību.

4.tabula. Darbinieku izglītības paaugstināšana 2003.gadā

Vārds, uzvārds	Nosaukums	Vieta	Laiks
Sandra Bērziņa	Iegūta augstākā profesionālā izglītība, jurista kvalifikācija	Sociālo tehnoloģiju augstskola	2003
Andris Urtāns	Eiropas upju tipoloģijas izstrādes projekta STAR ietvaros rīkotais apmācību seminārs ekspertiem	Poznaņa, Polija	01.-05.06.2003.
	Starptautiskā konference „Zaļās joslas perspektīvas”	Bonna, Vācija	14.-17.07.2003.
	Seminārs „Ilgspējīga upju baseinu apsaimniekošana un sabiedrības iesaistīšana „	Tartu, Igaunija	08.-10.10.2003.
Zane Dārziņa	Personāla lietvedība	LU Pašvaldību un projektu vadības valsts mācību centrs	24.-25.02.2003.
	Studijas vizuālā saziņas līdzekļu mākslas programmā	Liepājas Pedagoģijas akadēmija	2003
Dace Grāvīte	„Starptautiskās grāmatvedības uzskaites sistēmas”	Biznesa augstskola „Turība”	09.,16.,23.un 30.01.2003.
	„Starptautiskās grāmatvedības uzskaites sistēmas”	Biznesa augstskola „Turība”	10.,13.02.2003.
	„Aktuālais valsts budžeta uzņēmuma gada pārskatu sagatavošanā”	Reģionālais apmācības centrs	26.11.2003.



Aldis Liepiņš	Seminārs "Dabas aizsardzība ainavas līmenī"	Projekts "Atbalsts dabisko meža biotopu inventarizācijai Latvijā"	29.01.2003.
	Seminārs "Dabisko meža biotopu apsaimniekošana Latvijā"	Projekts "Atbalsts dabisko meža biotopu inventarizācijai Latvijā"	07.03.2003.
	Seminārs par aizsargājamo teritoriju meža apsaimniekošanas principiem	Lahemaa nacionālajā parkā, Igaunijā	07.-09.10.2003.
	Eiropas nacionālo parku un biosfēras rezervātu seminārs	Koli nacionālais parks, Somija	22. - 25.10.2003.
	"Valsts pārvaldes iekārtas likums: iekšējie normatīvie akti"	Valsts administrācijas skola	21.11.2003.
Guntars Viļļa	"Laika menedžments"	Valsts administrācijas skola	27.02.2003.
	Seminārs "Jūras piekrastes tiesiskās aizsardzības aspekti"	Projekts "Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā"	07.02.2003.
	Tūrisma organizācijas un vadības tālmācības studiju programma	Vidzemes augstskola	2003
Andris Soms	Seminārs "Jūras piekrastes tiesiskās aizsardzības aspekti"	Projekts "Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā"	07.02.2003.
	Datorprogrammas ARC WIEW 8.0 apmācības kursi	"ENVIROTECH"	11.-13.03.2003.
	Seminārs par vide izglītības jautājumiem "Nordic - Baltic Seminar on Nature Schools and Environmental Education"	Sagadi, Lahemā nacionālais parks Igaunijā	05.-08.08.2003.
Dainis Ozols	Doktorantūra	LU Ģeogrāfijas fakultāte	2003
	Seminārs "Cilvēks un Biosfēra"	Ronas biosfēras rezervāts Vācijā	01.-07.07.2003.



6. VIDES IZGLĪTĪBA UN SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA

Vides daudzveidības nodrošināšanu Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā galvenokārt nosaka te dzīvojošo cilvēku zināšanas par dabas procesiem un katra individuālā attieksme pret apkārtējo vidi. Tādejādi atbilstošā formā un laikā sniegta informācija var novērst daudzus pārpratumus un pat dabas aizsardzības problēmas. Tāpēc viens no būtiskiem dabas aizsardzības pasākumu sekmīgas īstenošanas priekšnoteikumiem ir ne tikai visu vietējo iedzīvotāju, bet arī vietējo pašvaldību, izglītības iestāžu, nevalstisko organizāciju, interešu grupu un uzņēmēju informēšana, motivēšana un iesaistīšana kopīgā vides aizsardzības jautājumu risināšanā.

Tas ir arī viens no stūrakmeņiem UNESCO programmas “Cilvēks un biosfēra” (*Man and the Biosphere (MAB) Programme*) ietvaros izveidotajam biosfēras rezervātu pasaules sadarbības tīklam.

Kā nozīmīgākās vides izglītības darba norise aizvadītajā gadā minama triju ZBR darbinieku regulāri vadītās ekskursijas, vides interpretācijas nodarbības un lekcijas ZBR teritorijā. Kopējais dalībnieku skaits gada laikā: 1003 bērni, 32 augstskolas studenti un 126 pieaugušie.

ZBR darbinieku izveidotā interaktīvā izstāde “Ūdenī un gaisā” pārskata periodā ir tikusi eksponēta Cēsu Vēstures un novadpētniecības muzejā, Kuldīgas bērnu un jaunatnes centrā, Latvijas Dabas muzejā un to kopumā apmeklējuši ap 5700 apmeklētāju. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta speciālistu sagatavotā izstāde tādejādi ir uzskatāma par vienu no plašāk apmeklētajām interaktīvajām vides izstādēm Latvijā.

Sadarbībā ar Vides filmu studiju un Starptautisko organizāciju Koalīcijā par tīru Baltiju (Coalition Clean Baltic) ir sagatavota ar ZBR speciālistu sadarbību tapušās mācību videofilmas „Vai upe ir dzīva?” angļu valodas versija.

ZBR darbinieki ir konsultējuši 5 bakaluru un vides maģistru darbu izstrādāšanu, vadīts 1 bakalaura darbs, sniegta konsultācijas 4 skolēnu zinātnisko darbu izstrādāšanā, konsultēti 14 skolēnu projektu darbi Salacgrīvas vidusskolas un Svētcīma pamatskolas skolēniem.

Noorganizēts Bioloģiskās daudzveidības dienas atklātais pasākums un informatīva izstāde ar interaktīviem elementiem par Riodežaneiro bioloģiskās daudzveidības konvenciju un Vidzemes piekrastes dabas daudzveidību.

Vadīta lauku apmācība 80 UNESCO asociēto skolu (projektā iesaistītas 24 Latvijas skolas) starptautiskā Baltijas jūras projekta (BSP) skolotājiem un skolēniem.



Kopā ar Vācijas TV ZDF kanālu veidots sižets par ZBR. Sadarbībā ar Latvijas televīziju raidījumam „Dabas grāmata” izveidoti sižeti par Randu pļavām un smilšu krupi.

Veikti 8 novadpētniecības pārgājieni ar Naukšēnu vidusskolas Vides pulciņu, vadītas vides nodarbības Ķengaraga jaunatnes starpnacionālās integrācijas nometnes ”Mazās un lielās ūdenszāles” dalībniekiem.

Izdoti divi informatīvie materiāli par dabai draudzīgu saimniekošanu mežā ”Kā strādāsim mežā?”. Sagatavoti un publicēti divi informatīvā izdevuma „Ziemeļvidzemes vēstis“ numuri.

Organizēti divi semināri meža privātīpašniekiem par mežu bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Divi semināri pašvaldību darbiniekiem par bioloģiskās daudzveidības aizsardzības aspektiem ZBR.

Sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Pāles pagasta padomi izveidoti un uzstādīti informācijas stendi un zīmes Niedrāju - Pilkas dabas liegumā.



7. PROGNOZES UN PLĀNI

7.1. Iestādes administrēšanas sistēmas uzlabošana

ZBR savā ikdienas darbā vadās pēc daudzu darba gadu laikā visu iestādes darbinieku akceptētā principa, ka atbilstoša speciālistu kvalifikācija un skaidra darbības motivācija ir būtiski priekšnoteikumi darba uzdevumu izpildei. Tas mums ir īpaši būtiski, jo savā ikdienas darbā 8 speciālistiem ir jāaptver republikas 3 rajonu 42 pašvaldības 457000 hektāru platībā (salīdzinājumam – Gaujas Nacionālais parks aptver 91 754 ha). Lai pie esošajiem personāla resursiem nodrošinātu maksimāli pilnvērtīgu teritorijas pārvaldi, ir izveidota sistēma, kura balstās uz patstāvīgu speciālistu kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšanu gan Latvijā, gan iespēju robežās arī ārpus tās. 2003.gadā seši (75% no kopējā darbinieku skaita) no astoņiem iestādes speciālistiem bijuši ārzemju komandējumos un pieredzes apmaiņas braucienos. Tas dod speciālistiem iespēju salīdzināt un pārņemt progresīvākās darba metodes, palīdz skaidri motivēt to rīcību. Tā rezultātā būtiski uzlabojas darba kvalitāte un kolektīva sadarbība kopējo jautājumu risināšanā.

Vienlaikus jaunu zināšanu apguvei no iestādes līdzekļiem tiek apmaksāti atsevišķi kvalifikācijas paaugstināšanas un jaunu iemaņu apguves kursi, kuri tika finansēti no iestādes budžeta.

7.2. Iestādes darbības uzlabošana

Viens no iestādes darbības pamatprincipiem ir resursu lietderīga un taupīga izmantošana. Saskaņā ar 2003. gada darba plānu, apsekošanas un izpētes ekspedīcijas tiek organizētas kā kompleksi pasākumi – tās tiek plānotas tā, lai to maršruti aptvertu dažādas ekosistēmas un tādējādi tajās tiek iesaistīti dažādu nozaru speciālisti, ietaupot degvielas un autotransporta resursus. Vienlaikus arī ekspedīcijās dalību ņēmušie iestādes speciālisti tiek informēti par konkrētajiem objektiem un ar tiem saistītajām problēmām. Tas nodrošina ne tikai speciālistu labāku informētību par stāvokli biosfēras rezervāta teritorijā, bet nepieciešamības gadījumā ir nodrošināta arī speciālistu aizvietojamības principa realizācija. Vienlaikus būtiski tiek ietaupīti degvielas resursi.

Dienesta auto nosūtījumi uz Rīgu vienmēr tiek saskaņoti tā, lai Rīgas apmeklējuma laikā arī citi iestādes speciālisti varētu nokārtot savas profesionālās dienesta darīšanas.

Sakarā ar aizsargājamās teritorijas apmēriem un speciālistu biežo atrašanos ārpus iestādes, ir ieviesti kopējie darba kalendāri, lai konkrētu speciālistu prombūtnes laikā to funkcijas varētu pildīt pārējie iestādes darbinieki. Tādējādi tiek nodrošināts iestādes ritmisks



darbs un ietaupīti gan iestādes darbinieku, gan arī iestādes apmeklētāju laika un finansu resursi.

7.3. Starptautiskie projekti

Saskaņā ar ZBR darbības prioritātēm, 2003.gadā ir uzsākta, turpināta vai pabeigta virkne nacionālu un starptautisku projektu un programmu. Kā nozīmīgākie minami sekojoši projekti:

7.3.1. UNDP/GEF projekts „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā

Projekta dokuments parakstīts – 2002. gada 9. maijā.

Projekta ilgums – 2002. gada jūnijs – 2003. gada jūnijs.

Atbildīgā valsts institūcija - Vides ministrija.

Projektu realizē – Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts.

Finansētājs Pasaules Vides fonds (Global Environmental Facility – GEF).

Kopējais GEF finansējums – 250 000 USD.

Projekts pabeigts 2003.gada decembrī. Projekta rezultātā tika sagatavots un 2003.gada maijā Pasaules Vides fondā sekmīgi iesniegts 2. projekta pieteikums. Projekts ir akceptēts finansēšanai ar paredzēto projekta uzsākšanas laiku 2004.gada 2. ceturksnī.

Ticam, ka Projekts palīdzēs arī mobilizēt finansu resursus ZBR apsaimniekošanas plāna izstrādei un ieviešanai.

Projektam ir izveidota Vadības komiteja, kuras sastāvā ietilpst pārstāvji no Vides, Zemkopības, Finanšu un Ekonomikas ministrijas, Limbažu, Valkas un Valmieras rajona padomes, Rietumvidzemes mežsaimniecības, Valsts Meža dienesta, BO SIA Salacas ieleja, Burtnieku ezera pārvaldes, Vidzemes Attīstības aģentūras, ZBR Konsultatīvās padomes.

Projekta ietvaros 2003. gadā veikti vairāki pētījumi un sagatavoti atbilstoši ziņojumi un normatīvie akti:

- Pašvaldību saistošie noteikumu par iebraukšanas un uzturēšanās kārtību Vidzemes piekrastē izstrāde Izstrādātie noteikumi apstiprināti Salacgrīvas un Ainažu pilsētās un to lauku teritorijās.
- Izstrādāta programma bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai ZBR privātajos mežos sadarbībā ar Pasaules Dabas fonda Latvijas biroju (WWF Latvija).
- Salacgrīvas pilsētas lauku teritorijā sadarbībā ar WWF Latvija izveidota Videi draudzīgas mežsaimniecības demonstrācijas saimniecība „Kraukļi”.



- Sagatavoti un publicēti 2 informatīvie materiāli par videi draudzīgu mežsaimniecību – ”Kā strādāsim mežā?” un laminēta lapa lauka apstākļiem par pieļaujamajām un no ilgtspējības viedokļa nevēlamajām darbībām sadarbībā ar WWF Latvija.
- Dabas parka “Salacas ieleja” dabas aizsardzības plāna vadlīniju izstrādes (prof.A.Melluma).
- Sagatavotas un publicētas 2 projekta informatīvās avīzes ”Ziemeļvidzemes vēstis”
- Veikta ar ZBR apsaimniekošanas plāna izpildi saistīto normatīvo aktu likumdošanas analīze.
- Veiktai socioloģiski pētījumi par videi draudzīgas mežsaimniecības veicināšanas iespējām privātos mežos, par sabiedrības līdzdalību ūdeņu apsaimniekošanā, par Rīgas jūras līča piekrastē un Salacas ielejā dzīvojošo zemes īpašnieku turpmākās saimnieciskās darbības iecerēm (S.Omarova, sadarbībā ar Vidzemes augstskolu).
- Apkopots pārskats par teritoriju plānojumiem un dažādiem pašvaldību projektiem ZBR teritorijā.
- Sagatavots ZBR teritorijas sociāli-ekonomiskais raksturojums.
- Sadarbībā ar Vidzemes augstskolu sniegta praktiska palīdzība ap 700 ZBR teritorijas zemniekiem ES lauksaimniecības tiešo maksājumu priekš reģistrācijas anketu aizpildīšanā.

Notikuši izglītojoši semināri:

- 2 semināri Ainažu, Salacgrīvas, Liepupes un Skultes pašvaldību darbiniekiem par Saistošo noteikumu piekrastes aizsargjoslā izstrādi.
- 2 semināri meža privātīpašniekiem par mežu bioloģiskās daudzveidības aizsardzību.
- 1 seminārs dabas parka “Salacas ieleja” pašvaldību pārstāvjiem par dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitu.
- Lielo zālēdāju reintrodukcijas iespējas ZBR.

Ar ziņojumu materiāliem interesenti var iepazīties ZBR (kontaktpersona – Andris Urtāns).

7.3.2. PIN-MATRA fonds - Latvijas-Igaunijas kopprojekts “Integrētā mitrāju un mežu apsaimniekošana pārrobežu teritorijā Ziemeļu Livonijā”

Projekta mērķis ir izstrādāt šai aizsargājamajai pārrobežas teritorijai dabas aizsardzības un apsaimniekošanas plānus, kā arī veicināt abu pušu valsts institūciju, medību organizāciju



un citu nevalstisko organizāciju, sadarbību, kā arī valsts un privāto mežu īpašnieku iesaistīšanu bioloģiskās daudzveidības un ilgtspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanā.

Projektu realizē ZBR (Latvija), Nigulas valsts rezervāts (Igaunija) un Starptautiskais lauksaimniecības centrs Vāgeningenē (Nīderlandes Karaliste).

Projekta ilgums 3 gadi.

Kopējais finansējums: € 457'325, no tiem Latvijas pusei € 85'864.

Projekts saņēmis finansējumu no 2003.gada 1.jūnija. 2003. gadā ir veiktas sekojošas aktivitātes:

- Vienlaicīga savvaļas un medījamo dzīvnieku uzskaitē Latvijas un Igaunijas projekta teritorijā, lai noskaidrotu patieso dzīvnieku populāciju lielumu un izvietojumu.
- Veikti hidroloģiskā režīma mērījumi un teritorijas ūdens balansa aprēķini.
- Izveidota ģeogrāfiskās informācijas sistēma (GIS) projekta teritorijai.

Projekta gala mērķis ir izstrādātas vadlīnijas vienotai pārrobežu teritorijas dabas resursu apsaimniekošanai un aizsardzībai, izstrādāta un ieviesta pārrobežu teritorijas Ģeogrāfiskās informācijas sistēma, ilgtspējīgas mežsaimniecības ideju īstenojumi apmācību semināros, kā arī nožogojumu izveide Igaunijas vietējās govju šķirnes ganāmpulka atjaunošanas nodrošināšanai.

7.3.3. LIFE Nature projekts „Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā”.

Projekta mērķis ir Eiropā aizsargājamu jūras piekrastes biotopu un sugu saglabāšana Latvijā. Šī projekta ietvaros tiks izveidots 300 m aizsargjoslas līdzsvarotas aizsardzības un apsaimniekošanas sistēmas pamats. Projekta darbības laiks – līdz 2005.gada 31.decembrim.

Šajā teritorijā koncentrējas liels skaits biotopu, kuri ir ierakstīti Eiropas Savienības aizsargājamo biotopu sarakstā – Biotopu Direktīvā.

Projekta ierosinātājs ir Latvijas Universitāte. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija ir šī projekta partneris, kas piedalās ar līdzfinansējumu 65000 EUR apmērā, nodrošinot reģionālajam koordinatoram daļu no algu fonda un valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu likmes, kā arī infrastruktūru projektā veicamajām darbībām.

2003.gadā veikti šādi pasākumi:

1. Sagatavots dabas lieguma „Vidzemes akmeņainā jūrmala” dabas aizsardzības plāns. Notikusi tā publiskā apspriešana. Iestrādāti izteiktie priekšlikumi un plāna izstrādes gaitā noteiktās MK dabas lieguma robežu izmaiņas.



2. Jūrmalas pļavu, embrionālo kāpu un balto kāpu atjaunošana un apsaimniekošana Ainažos un Salacgrīvā. Projekta vietējie koordinatori ceturtajā ceturksnī uzsākuši veicamo pasākumu un realizējamā darba apjomu plānošanu.

3. Randu pļavu apsaimniekošana ar ganīšanas un pļaušanas palīdzību. Regulāri veikti stāvlaukuma, takas un skatu torņa uzturēšanas darbi un takas izpļaušana. Pļavu teritorijā niedres vairāk kā 100 ha platībā nopļautas, 10 ha platībā nodedzinātas. Izveidotas 3 mākslīgās ligzdas pīlēm. Ierīkoti govju aploki 21 ha platībā. Iegādātas 5 govīs. Nopļauti 25 ha.

4. Notikuši 3 informatīvie semināri vietējiem iedzīvotājiem par jūras piekrastes biotopu apsaimniekošanas iespējām un prasībām.

7.4. Starptautisko projektu publicitātes aspekti

Ir nepieciešams uzsvērt, ka darbībai starptautisko projektu piesaistīšanai ir arī vairāki citi būtiski aspekti;

- Latvijas - Igaunijas kopprojekts "Integrētā mitrāju un mežu apsaimniekošana pārrobežu teritorijā „Ziemeļu Livonija”. Realizējot šo projektu konkrētas izpausmes ir radušas Latvijas un Igaunijas Republiku Vides ministriju parakstītā vienošanās par sadarbību bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā pārrobežu kontekstā.
- Sadarbojoties ar triju Baltijas valstu projektu "Baltijas Vides forums" un izmantojot tā piesaistītos līdzekļus, ir uzsākta Dabas parka "Salacas ieleja" dabas aizsardzības plāna izstrāde, šim nolūkam izmantojot tikai ārvalstu finansējumu.
- Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta starptautiskā atpazīstamība. Par to liecina pastiprinātā interese par ZBR aktivitātēm - 4 biosfēras rezervāta speciālisti, izmantojot ārēju finansējumu, ir piedalījušies ar biosfēras rezervātu problēmām saistītos pasākumos Baltkrievijā, Somijā, Vācijā un Francijā. Vienlaikus ZBR iepazīšanās vizītē ir apmeklējusi arī Ramsāres konvencijas Eiropas biroja vadība (Dr.Tobias Salathe), par to sniedzot atskaiti starptautiskajā Ramsāres biroja mājas lapā.

7.5. Pētījumi

Vides valsts monitoringa programmas ietvaros tiek turpināti daudzgadīgie pētījumi:

- "Ceļotājtīvu monitoringa Salacā".
- "Ziemeļvidzemes purvu limnisko sistēmu hidrobioloģiskais monitoringa".
- "Salacas upes hidrobioloģiskais monitoringa".



Teritorijā veikti dažāda līmeņu pētījumi. No tiem kā nozīmīgākie minami:

- No bioloģiskās daudzveidības viedokļa nozīmīgāko dabas teritoriju izpēte Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā Latvijas – Dānijas projekta „Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas analīze un saskaņošana ar Emerald un Natura 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” ietvaros.
- Piekrastes biotopu apsekojums un kartēšana LIFE Nature projekta „Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā” ietvaros.
- Kompleksie biotopu apsekojumi dabas parkā ”Salacas upes ieleja” posmā Rozēni – Mērnietki.

Pētījumu rezultāti tiek izmantoti Limbažu rajona, kā arī Vidzemes attīstības aģentūras ar teritoriālpilnošanu saistītajos projektos un programmās. Bez tam tiek turpināti vairāki nozīmīgi lokāla rakstura pētījumi. No tiem kā nozīmīgākie minami:

- ZBR vērtīgo mežu biotopu apzināšana.
- Vēl neapzināto dižakmeņu izpēte.

